

Naučné stezky Beskyd

příběhy krajiny a lidí

Jiří Lehký

V Beskydech existuje silná tradice poznávací turistiky, ať už jde o organizované skupiny (senioři, školy v přírodě, letní tábory), nebo o „pouhé“ milovníky a pozorovatele přírody. Mnozí by o horách rádi věděli více, než jsou schopni najít v knihách, mapách či na internetu.

Panely NS Mionší sice mají poutavé texty v češtině a polštině, ale zrovna v tomto případě je tabule moc vysoko. Děti a hůře vidící dospělí si v ní moc nepočtou.

Foto Jiří Lehký

Oblíbeným a pohříchu častým nástrojem k utišení hladu po informacích a osvětě veřejnosti jsou naučné stezky (NS). O procesu jejich vzniku psal poutavě na stranách *Ochrany přírody* Tomáš Růžička; *Ochrana přírody* 67 (3): 24-25.

„Boom“ naučných stezek se nevyhnul ani našim horám. Troufám si ale tvrdit, že Správa CHKO se jako jeden z mála budovatelů stezek v Beskydech nenechala strhnout hlavním proudem a snažila se postupovat podle jasné a jednoduché strategie. Tu lze shrnout do několika bodů:

■ Naučné stezky zřizujeme na stávajících frekventovaných turistických stezkách. Vedou k atraktivním cílům, kde jsou zajímavosti, které by mohly zaujmout či přimět návštěvníky k zamýšlení. Tak vznikly již v 80. letech 20. století naučné stezky **Radegast** a **Javornický hřeben**, později **Lysá hora** (2006), **Čertův mlýn** (2008). Svým významem a návštěvností tyto čtyři stezky představují páteř terénního informačního systému, který Správa CHKO Beskydy provozuje.

■ Další stezky mají specifické či lokální zaměření, doplňují systém tak, aby terén pokrývaly pokud možno rovnoměrně. **Hradisko** (vznik 2001, rekonstrukce 2010) je příměstskou naučnou stezkou, která doplňuje nabídku turistického centra regionu Rožnova pod Radhoštěm a jeho hlavní atrakci – skanzen. Sezonně provozovaná **NS Mionší** (2004) se pokusila vyhovět požadavkům obce a turistů, udržujících v paměti tradici stezky ze sedmdesátých a osmdesátých let, která vedla do populárního pralesa. **Stezku pokladů Godula** (2012) si doslova vyžádala obec Řeka a Správa CHKO

jejím zřízením usměrnila návštěvníky, kteří by jinak bezcílně hledali skryté poklady přírody v nedaleké PR Ropice.

Nutno podotknout, že vedle sedmi naučných stezek vybudovaných Správou CHKO Beskydy je na území chráněné oblasti dalších šestnáct, které mají jiného zřizovatele.

■ U stezek počítáme s jejich obměnou po zhruba 7–10 letech. U cílů, jako jsou Lysá hora, Pustevny či Radhošť, které mnozí turisté navštěvují každoročně, je nutné nejen udržovat panely v dobrém stavu, ale časem změnit i jejich obsah a grafiku. Na rozdíl od pomníků tesaných do kamene je to možné a návštěvníci i místní oceňují, že nechodí půl života kolem stejného (postupně blednoucího) panelu. V posledních letech takovou proměnou prošla NS Radegast (po rekonstrukci v roce 2007 jejím rozdělením vznikly již zmíněné naučné stezky Čertův mlýn a Hradisko).

Pokud bude i v budoucnu možné financovat naučné stezky například z dotačních prostředků Ministerstva životního prostředí, plánujeme postupnou obměnu vždy jedné stezky ročně.

■ Žádná naučná stezka zde není navždy. Dá se říci, že i s jejich rušením máme v Beskydech zkušenosti. V roce 1989 byla uzavřena tehdejší NS Mionší. Před několika lety byla zrušena a demontována stezka od přehrady Šance na Lysou horu. A podobný osud čeká i starou novou NS Mionší. Tabule jednotlivých zastavení fyzicky i morálně zestárlý. Drsné klima a vandlové poškodili dřevěné stojany, těžba dřeva zase poškodila chodníčky. Čidlo počítající návštěvníky prozradilo, že jich, navzdory neutuchajícím snahám o propagaci ze strany obce, chodí stále

méně. Správa CHKO Beskydy proto hodlá stezku ve stávající podobě zrušit a návštěvníkům a obyvatelům údolí Lomné nabídnout jinou, snad neméně atraktivní trasu. Zvířata i prales tak opět získají čas na oddech.

Na přelomu tisíciletí absolvovalo několik lidí ze Správy CHKO a spolupracujících nevládek kurzy o interpretaci přírodního dědictví. Pod vedením amerických (a později i našich) lektorů dostali dobrý teoretický základ, který se brzo projevil v praxi. Naše stezky vznikající od roku 2005 jsou jiné, než jaké „produkují“ další subjekty. Na panelech nebudete dlouhé seznamy druhů, jejich latinská jména či výrazy z vysokoškolských skript. Zato přibýlo obrázků, schémat, historických fotografií a map. Textů je méně a nesnaží se lidí ohromit odbornou zdatností autorů. Vyprávějí poutavé příběhy, které rozvíjejí zvědavost a představivost návštěvníků, pozornost upoutávají i trochu provokativní titulky. Příběhy lidí jsou relativně dobře zmapované (existují knihy, kroniky či fotografie), tudíž je lze dobře zachytit v jednotlivých příbězích včetně osudů zvířat a rostlin. Více umu od autorů vyžaduje vyprávění příběhu krajiny, kterou stezka prochází. Pomocí příběhů učíme lidi nejen „číst krajinu“ a posilujeme tak jejich pouto k ní, ale učíme je znát i základní principy ochrany přírody.

Věříme totiž, že pokud lidé přijmou alespoň některé naše myšlenky a principy, může nám to později usnadnit práci v jiných oblastech našeho snažení o ochranu Beskyd.

Autor pracuje na Správě CHKO Beskydy